

D. D.

DISSERTATIO GRADUALIS

DE

PRUDENTIA,

QUAM

*Venia Ampliff. Facult. Philosoph. in Reg.
Acad. Aboënsi,*

MODERANTE

VIRO MAXIME REVERENDO atque CELEBERRIMO,

**D^N. D^OCT. CAROLO
MESTERTON,**

Log. & Metaphyf. PROFESS. Reg. & Ord.

Publicæ bonorum censuræ submittit

MATTHIAS AD. SÄF,

ROSLAGUS,

IN AUDITORIO MAJORI

DIE XI. JUNII ANNI MDCCLXIII.

H. A. M. S.

A B O Æ,

Impressit JOHAN CHRISTOPHER FRENCKELL.

Admodum Reverendo Præclarissimoque

D. N. ADAMO SÄF,

PASTORI & PRÆPOSITO in Söderby & Carlskyrka.

PARENTI omni filiali Pietate aeternum colendo.

Quæ mihi, Parens Optime, a primis incunabilis in hunc usque diem præstiteris beneficia, plura immo majora esse fateor, quam ut tanta brevitate a me recenseri, ne dicam laudari digna queant. Consultius itaque duco, eadem, tacita admiratione venerari, quam conari enarando velle illa assequi, quo modo vereor, ne magis obscurentur, quam illustrentur. Perquam submissee igitur rogo atque obtestor Parens Optime, ut leve hocce opusculum sereno vultu, non ut remunerationem eximie & Paternæ Tuæ bonitatis; sed ut indicium meæ in Te veræ Pietatis respicias. Quod reliquum est, **DE**um, Ter Optimum Maximum indefessis suspiriis venerari, nunquam desistam, dignetur Te Parens Optime omnigena prosperitate cumulare in Ecclesie Suae emolumentum, Nostrorumque gaudium commodumque diuturnum & exoptatissimum, ita ex intimo corde optat & vovet

OPTIMI PARENTIS

obedientissimus filius

MATTHIAS SÄF.

§. I.

Prudentia est habitus mentis, secundum veram rationem consultandi & agendi ea, quæ homini in universa vita sunt bona vel mala.

§. II.

Prudentia circa omnia ea versatur, quæ homini ad bene vivendum & agendum sunt necessaria.

§. III.

Prudens is est, qui potest bene consultare de iis, quæ ipsi vel aliis sunt bona vel mala.

§. IV.

Quia homo non est omniscius neque omnipotens, impedimenta, etiam varia, neque perspicere, neque remove semper potest.

§. V.

Prudentia hominum felicitas promovetur, Ergo ad prudentiam obligati sumus.

§. VI.

Quia fortuita non sunt in nostra potestate semper, sed actionibus ipsis nobis obijciuntur. Ergo ut ea cognoscamus experientia opus est. Ex quo elucet, quare *Juvenibus & inexpertis* non facile attribuat^r prudentia; sed *senibus & expertis*.

§. VII.

Prudentia non tamen Doctos, quam bonos efficit: nec contemplationis organon, sed vitæ Lex est. Non est prudens, qui scit præcepta, sed qui illa facit: oportet enim prudentem non solum esse, contemplativum entium, sed & practicum eorum, quæ conveniunt.

§. VIII.

Sapientia mediorum est scientia ad felicitatem facientium. Frustra ergo *sapiens* nihil facere potest.

§. IX.

Non omnis *sapiens* quoque est prudens. Si sapientia, eadem esset cum *prudencia*, tum sequeretur tot esse sapientiæ, quot sunt prudentiæ species. At unica tantum est sapientiæ vis atque natura, quæ omnium rerum perfectam cognitionem

nem complectitur: plures autem sunt Prudentiæ species pro varietate actionum & negotiorum, circa quæ versatur.

§. X.

Ex sapientiæ & prudentiæ objectis, satis earum discrimen cuique constare potest. Sapientia versatur circa contemplationem & cognitionem rerum Divinarum cœlestium necessariarum, quæ nullam admittunt mutationem. Prudentia vero versatur circa deliberationem de actionibus rerum humanarum, civilium singularum & contingentium, quæ mutationi sunt obnoxia.

§. XI.

Scientia versatur circa universalialia, quorum cognitio experientia per inductionum comparatur. Scientiam itaque Prudentia differre nemo non vidit.

§. XII.

Experientiam prudentiæ, matrem esse autumamus, Experientia nobis præbet varia observata & experimenta primorum temporum, ex quibus conjectari licet, quid succedere probabile est. Cognitio enim priorum eventuum cum eorum causis, multum adjuvat ad penetrandos eventus futuros, experiendo quid præteritum est, conjiciamus quid futurum est, simili rerum ac causarum concursu. Experientia reddit homines cautos &

circumspectos, ratione tum officii præstandi, tum mali evitandi. Periculorum experientia homines reddit fortes & audaces. Experientia prudentiam reddit auctiorem ratione quantitatis, appetitum enim plura cognoscendi multum proritat, & deinde plurimis experimentis undique conquisitis multum prudentiæ ratione qualitatis addit. Cognitio enim experimentalis maxime familiaris & naturalis est. Experientia generalia præcepta deducit ad usus particulares & singularia, quæ sunt penè infinita ad classes & ordinem finitum, reducit. Experientia homines reddit optimos Christianos, ideoque maxime prudentes. Hinc Stoici dixerunt virtuosos peritos esse. Res Divinæ sive spirituali & experimentalis sensatione magis percipiuntur, quam verbali descriptione aut mera speculatione. Experientia Christianorum reddit optimum Theologum. Nemo melius ac feliciter alios instruit, quam qui sui ipsius animum maxime experitur, ejusque varios motus, vicissitudines & dispositiones sentit. Experientia denique homines facit optimos politicos. De variis enim hominum temperamentis, finibus, negotiis, moribus, & conversationibus nos instruit.

§. XIII.

Temperantiã etiam non parum conducere ad prudentiam ex eo liquet, quia temperans omnia profequitur decenter, & servato ordine finis. Prudens vir

vir nemo, cum intemperantia commercium habet. Neque voluptatis vitæ inest prudentia neque prudentiæ vitæ inest voluptas inordinata, qua nihil inordinatius. Intemperantia omnem imprudentiam & intendit & detegit. Antiqui voluerunt, temperantiam hominum & moderationem affectuum & appetitus sensitivi esse, quam maxime gaudet prudentia, quæ mentem requirit serenam, cupiditatum inordinatarum, aut aliarum perturbationum tempestatibus minime obnoxiam.

§. XIV.

Prudentiæ extrema sunt versutia & imprudentia. Prudentia in intellectu pratico sedem suam habet vera virtute imbuto; versutia autem in intellectu simulata virtute tantum vestito, quare vere prudens mavult esse bonus, quam talis videri. Prudentia plus officium quam, beneficium respicit; sed versutia plus beneficium, quam officium. Prudentia est recta & naturalis. Versutia est tortuosa, obliqua & in omnibus artificiosa, unde in proverbio, est versutia *serpentina & vulpina*.

§. XV.

Alterum prudentiæ extremum est imprudentia, æqualem latitudinem habet cum prudentia, nam veluti prudentia respicit *præterita, præsentia & futura*, sic & imprudentia. Circa præterita versatur, quando ea memoria non tenet, vel cum præsentibus ac futuris non confert. Præsentia respicit, quum

quum finem certum non præstruit, vel media propria non eligit, vel circumstantias omnes non attendit. Circa futura se exerit imprudentia, vel bona non providendo, vel mala non cavendo, unde eventus dicitur Imprudentum Præceptor, quia non nisi, post damnum acceptum, sapiunt.

§. XVI.

Plura persequi non permittit temporis ratio. Cogor itaque, nunc filium, quod ajunt, abrumperre dissertationis; cogor. Campum relinquere eum, qui oculis meis sese offert, longe lateque patentem. Pauca vero hæc velini in Gloriam solius pertineant Gloriosi DEI, qui est sine

F I N E.

